

تبیین همبستگی آموزش مجازی و یادگیری سیار بر خودناتوان‌سازی تحصیلی

دانش آموزان در دوران پاندمی کووید-۱۹

سوفیا خانقاهی^۱، فاطمه نصری پور^۲، محمد عارف محمود زهی^{۳*}

۱. استادیار، گروه روانشناسی، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران.
۲. دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران.
۳. دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران. (نویسنده مسئول).

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره چهارم، شماره پانزدهم، پاییز ۱۴۰۱، صفحات ۸۰-۶۸

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی رابطه آموزش مجازی و یادگیری سیار بر خودناتوان‌سازی تحصیلی دانش‌آموزان در دوران شیوع کرونا بود. پژوهش حاضر از حیث هدف کاربردی است و در زمره پژوهش‌های توصیفی از نوع همبستگی قرار می‌گیرد. جامعه‌ی آماری شامل کلیه دانش‌آموزان ابتدایی شهرستان زابل می‌باشد. با استفاده از فرمول کوکران و جدول مورگان و با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای تعداد ۲۷۷ نفر به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. گردآوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه مقیاس خودناتوان‌سازی جونز و رودالت (۱۹۸۲)، پرسشنامه اشتیاق به یادگیری سیار و پرسشنامه آموزش مجازی انجام شد و در پایان داده‌ها با استفاده از SPSS-25 تحلیل شدند. نتایج تحلیل آماری حاکی از بین خودناتوان‌سازی تحصیلی دانش‌آموزان و آموزش مجازی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد شدت این رابطه در حد بسیار قوی است و آموزش مجازی قدرت پیش‌بینی خودناتوان‌سازی تحصیلی را دارد ($P \leq 0/05$). همچنین بین خودناتوان‌سازی تحصیلی دانش‌آموزان و یادگیری سیار رابطه معناداری وجود ندارد، شدت این رابطه بسیار قوی است و یادگیری سیار قدرت پیش‌بینی خودناتوان‌سازی تحصیلی را ندارد ($P > 0/05$)؛ بنابراین نتیجه می‌گیریم که دانش‌آموزانی که گرایش بیشتری به خودناتوان‌سازی تحصیلی دارند در نتیجه تمایل کمتری به شرکت در کلاس درس نشان می‌دهند بنابراین این دانش‌آموزان برای سرگرم شدن به محیط خارج از کلاس درس روی می‌آورند و در نتیجه با افت تحصیلی شدیدی روبه‌رو می‌شوند.

واژه‌های کلیدی: آموزش مجازی، یادگیری سیار، خودناتوان‌سازی تحصیلی، دانش‌آموزان، شیوع کرونا.

مقدمه

در جهان امروز وسایل ارتباط جمعی با انتقال معلومات و اطلاعات جدید و مبادله‌ی افکار و عقاید عمومی، نقش بزرگی در پیشرفت فرهنگ و تمدن بشری به عهده گرفته‌اند به طوری که بسیاری از دانشمندان عصر کنونی را عصر ارتباطات نامیده‌اند. فناوری اطلاعات و ارتباطات شامل مجموعه‌ای از سخت‌افزارها، نرم‌افزارها و فکر افزارها می‌باشد که گردش و بهره‌گیری از اطلاعات را امکان‌پذیر می‌سازد. با ظهور پدیده‌های نوین در فناوری اطلاعات و تأثیر آن‌ها بر شیوه‌های زندگی، فرایند آموزش نیز که یکی از ارکان اساسی و بنیادین جوامع انسانی است متحول شده است تا جایی که وجود شبکه‌های ارتباطی بسیار گسترده از جمله اینترنت، ابزارها و امکانات آموزشی پیشرفته، این امکان را فراهم ساخته که طیف وسیعی از جویندگان علم و دانش در نقاط مختلف جهان و از فاصله‌های دور تحت پوشش شبکه آموزش از راه دور درآمده و با روش‌های متفاوت از روش‌های سنتی و معمول آموزش ببینند (چیپس، برایسیویچ و مریخ، ۲۰۱۲). در حال حاضر ابزارهای مختلفی برای پیاده‌سازی آموزش مجازی فراهم شده است از جمله وب کنفرانس، نرم‌افزارهای کلاس مجازی، تدریس آنلاین با استفاده از امکانات شبکه‌های اجتماعی و سایر ابزارهایی که بسترهای لازم برای اجرا و پیاده‌سازی آموزش مجازی را مهیا نموده‌اند. آموزش مجازی به منظور توسعه و بهبود کیفیت آموزش‌های مختلف از طریق امکان دسترسی همه‌ی جامعه، آموزش را به امری مستمر و پویا و جدایی‌ناپذیر از زندگی اجتماعی تبدیل کرده است و با شعار فرصت‌های برابر برای اقشار جامعه توانسته است موفقیت‌های بسیار خوبی هم از لحاظ تنوع پخش برنامه‌ها و هم از لحاظ پوشش تصویری در کل کشور کسب کند، چراکه رسالت خود را تأکید بر افزایش توان علمی و سطح آگاهی جامعه در راستای توسعه فرهنگی، علمی، مذهبی، اجتماعی و اقتصادی کشور عنوان کرده است. استفاده از شبکه آموزش مجازی هم در چارچوب نظام آموزش رسمی و هم آموزش‌های غیررسمی نیاز است و در آموزش‌های رسمی باید بتواند در بعضی شرایط نقش آموزش مستقیم را داشته باشد (برنامه آموزش دروس فراگیر) و در شرایط دیگر نقش آموزش تکمیلی داشته باشد. از این رو شبکه آموزش به طرق مختلف می‌تواند در آموزش مؤثر باشد (داستور، ۲۰۱۲). آموزش از راه دور پاسخی است به نیازهای جهان پیچیده و سرشار از تغییر و تحولات امروزی. آموزش و پرورش به عنوان یکی از نهادهای مهم اجتماع از تیررس تغییرات و در نتیجه مسائل جدید اجتماعی دور نبوده و باید خود را به عنوان یک نهاد بنیادی با این تغییرات و تحولات همراه ساخته و بر اساس نیازهای انسان امروزی ارائه طریق کرده و شیوه‌های نوینی را برای آموزش افراد جامعه در مواقع بحران به کار بگیرد. تعطیلی مدارس به علل مختلف از جمله بحران‌های سیاسی، بیماری‌های واگیردار و شرایط آب و هوایی و جوی از جمله مشکلاتی است که موجبات نگرانی مسئولین، معلمان و والدین دانش‌آموزان را ایجاد کرده است. آموزش و پرورش راهی جز حل این معضل و نگرانی‌ها به کمک سایر بخش‌ها ندارد. یکی از این معضلات که اخیراً در بسیاری از کشورها از جمله ایران مشکل ساز شده و موجب تعطیلی مدارس گردیده است بیماری کرونا می‌باشد. از آنجایی محدودیت تماس‌های اجتماعی برای مقابله با ویروس کرونا اهمیت بسزایی دارد زیرا که این بیماری با کاهش تماس و افزایش فاصله با مبتلایان کاهش می‌یابد (چن، ۲۰۲۰).

لذا سازمان بهداشت جهانی در پاسخ به ویروس همه‌گیر کووید-۱۹ به لزوم توقف فعالیت‌های شرکت‌ها و سازمان‌های غیرضروری تجاری، اقتصادی، اجتماعی و آموزشی به شدت تأکید کرده است (گوانگمین نت، ۲۰۲۰). در کشور چین مدارس و سایر مؤسسات

آموزشی در سراسر کشور دوره‌های آموزش حضوری خود را به حالت تعلیق درآورده و شروع ترم بهار ۲۰۲۰ را به تعویق انداخته و فعالیت‌های تدریس با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات را مطابق با نیاز آموزش و پرورش انجام می‌دهند (ژو و همکاران، ۲۰۲۰). استفاده از تلفن همراه در یادگیری از آن جهت برای معلمان اهمیت دارد که امکان دسترسی به مواد یادگیری را در تمامی موقعیت‌ها برای آن‌ها میسر می‌کند. یادگیری سیار به معلمان و دانش‌آموزان اجازه می‌دهد تا در محیطی خاص به بحث و گفت‌وگو بپردازند و تعاملاتی پیرامون موضوع انجام دهند که موجب گسترش افق‌های فکری آن‌ها می‌شود. بدین ترتیب بزرگ‌ترین تغییری که فناوری‌های جدید موجبات آن را فراهم کرده است افزایش تمایل به مشارکت در میان معلمان و دانش‌آموزان است. در جامعه امروزی تقریباً از ارزش و کارایی آموزش‌های سنتی کاسته شده است و روش‌های نوین آموزش با استفاده از فناوری و تکنولوژی‌های جدید، جایگزین روش‌های قدیمی شده‌اند. فناوری سیار یکی از جدیدترین روش‌های یادگیری می‌باشد که پا به عرصه آموزش گذاشته است. در پی ظهور این نوع فناوری‌ها معلمان نیز به دنبال شیوه‌های جدید برای تدریسشان هستند.

یادگیری سیار در واقع نوعی از یادگیری است که به تحقق تعلیم و تربیت همگانی و در دسترس برای تمامی یادگیرندگان می‌انجامد. این نوع از یادگیری در حقیقت مدلی از یادگیری الکترونیکی است که از طریق فناوری‌های سیار مانند گوشی تلفن همراه، کامپیوترهای جیبی و ابزارهای دستی مورد استفاده قرار می‌گیرد (الیسون، ۲۰۱۳). با توجه به پیشرفت روزافزون جوامع و مدارس، استفاده از روش‌های سنتی رو به افول است و روزبه‌روز بر روش‌های جدید آموزش افزوده می‌شود. از جمله اهداف آموزش و پرورش در این زمان افزایش کیفیت یادگیری می‌باشد که آموزش‌های جدید این فرصت را به معلمان می‌دهند تا با استفاده از فناوری‌های نوین بتوانند کیفیت علمی یادگیری دانش‌آموزان را افزایش دهند. معلمان به‌عنوان نماینده تغییر، واسطه بین فراگیر و فناوری می‌باشند و نقش حیاتی در تدریس و یادگیری آموزشی ایفا می‌کنند، از این رو ضروری است به فناوری‌های جدید آگاه باشند تا نقش خود را به‌خوبی ایفا کنند. بدیهی است که نقش معلم در به‌کارگیری فناوری در مدارس حائز اهمیت می‌باشد و هر تلاشی که برای تحول آموزشی صورت می‌گیرد باید دانش، مهارت و نگرش‌های معلمان را مدنظر قرار دهد (اناری نژاد و همکاران، ۲۰۱۴). از ادغام فناوری تلفن همراه در آموزش معلمان و یادگیری فراگیران، انتظار می‌رود که تأثیر خوبی در عملکرد و تجربه یادگیرندگان و مربیان ایجاد شود (مانیان و همکاران، ۲۰۱۴). استفاده از این نوع یادگیری برای معلمان از آن جهت مهم تلقی می‌شود که دانش‌آموزان با نگاهی منتقدانه بر روی مطالب متمرکز می‌شوند و این نیز منجر به آن می‌شود که هر چه را در مدرسه آموخته‌اند در محیط زندگی واقعی خود به کار ببرند و در نتیجه آموزش و پرورش به هدف اصلی خود یعنی تبدیل تئوری به عمل می‌رسد. یادگیری در قرن ۲۱ در همه‌جا با استفاده از کامپیوتر و فناوری، در حال پیشرفت و نفوذ در زندگی جوانان است که این باعث تبدیل شدن آن به بخش مهمی از آموزش و پرورش می‌شود. استفاده روزانه دانش‌آموزان از تکنولوژی نیز تحت تأثیر آموزش و پرورش است (دیاس^۱ و ویکتور^۲، ۲۰۱۷). محبوبیت دستگاه‌های سیار در سال‌های اخیر موجب شده است که صنعت آموزش به دنبال یافتن راهی برای استفاده از آن‌ها

¹ Dias

² Victor

به‌عنوان ابزاری آموزشی برای حصول یادگیری فردی در هر زمان و مکان باشد. عوامل تأثیرگذار بر پذیرش هر فناوری جدید گام اول در پیاده‌سازی آن است (مانیان و همکاران، ۲۰۱۴).

فناوری باعث تغییر تفکر، اصلاح اشتباهات، خلاصه کردن حقایق برای اداره اطلاعات، کار مشارکت جویانه می‌شود. فناوری فعالیت‌هایی را موجب می‌شود که بر اساس آن دانش‌آموزان قادر می‌شوند معلومات، فهم و توانایی خود را با تأکید بر فرایند یادگیری نشان دهند. فناوری اطلاعات پارادایمی است که در تغییر و تحول در آموزش و پرورش نقش اساسی و پایداری داشته و دارد. این پارادایم برای تعیین روش‌های انجام امور آموزشی به شیوه‌های تکرارشونده و پیش‌رونده بکار می‌رود. بی‌انگیزشی یا فاقد انگیزش بودن نیز اشاره به افرادی دارد که هیچ‌گونه انگیزه‌ای؛ خشنودی و ارزشمندی درونی یا مشوق‌های بیرونی؛ برای فعالیت‌های خود دریافت نمی‌کنند و در نتیجه از انجام آن‌ها اجتناب می‌کنند. شرایط سخت آموزش در دوره کرونا دانش‌آموزان را نسبت به یادگیری بی‌انگیزه کرده بود. به اعتقاد نیومن رشد سریع روند فناوری این انگیزه را ایجاد کرده است که مدارس خودشان را با آن منطبق سازند. فناوری می‌تواند شرایط آموزش را از حالت معلم محور به دانش‌آموز محور تغییر شکل دهد و یادگیری اکتشافی را ترغیب نماید (شعبانی فر، ۲۰۲۱). تحصیل و موفقیت تحصیلی یکی از راه‌هایی است که فرد می‌تواند هوش، استعداد، توانایی و علائق خود را به اثبات برساند و به افراد جامعه نشان دهد که می‌تواند موفق باشد. موفقیت در تحصیل نیازمند تلاش بسیاری است؛ زیرا با پیشرفته شدن جوامع رقابت بیشتری در زمینه تحصیلی حکم‌فرما شده است. رقابت تحصیلی فرد را به سمت معیارهای جمعی می‌کشاند که از توانایی او بیشتر باشد در نتیجه فرد هر کاری می‌کند تا در صورت عدم موفقیت، دلیلی برای خود داشته باشد. یکی از رفتارهای رایجی که در این موقعیت‌ها اتفاق می‌افتد؛ خود ناتوان‌سازی تحصیلی است. خود ناتوان‌سازی راهبردی دفاعی است که در آن فرد قبل از عملکرد، موانعی را ایجاد می‌کند تا به وسیله آن مدارکش را بعد از عملکرد دستگاه کاری کند (اویسال و همکاران، ۲۰۱۰).

امروزه یکی از مشکلات روان‌شناختی شایع در بین دانش‌آموزان، خودناتوان‌سازی می‌باشد. اکثر محققان بر این عقیده‌اند که دلیل خودناتوان‌سازی افراد، محافظت از خود در برابر پیامدهای منفی شکست می‌باشد (معراجی، ۲۰۲۰). بی‌انگیزگی نوعی هیجان است که شامل مؤلفه‌های فیزیولوژیکی، عاطفی، شناختی و نشانگر است. در ابتدا به نظر می‌رسد که دل‌زدگی یک هیجان زودگذر است اما مرور تحقیقات گزارش شده؛ نشان می‌دهد که تأمل در بی‌انگیزگی دانش‌آموزان و دلایل ایجاد آن امری ضروری است. بی‌انگیزگی تحصیلی می‌تواند تحت تأثیر عوامل مختلفی مانند ویژگی‌های یادگیری، شخصیت، سازگاری اجتماعی، روش تدریس و غیره باشد. بی‌انگیزگی به‌طور گسترده‌ای از تحقیق تجربی و نظری در زمینه سهم هیجان‌ات در تعلیم و تربیت جهان کنار گذاشته شده است. بی‌انگیزگی در میان دانش‌آموزان شایع است و در حین یادگیری و موقعیت‌های کلاسی زیاد دیده می‌شود (خواجه نوری و همکاران، ۲۰۲۰). خودناتوان‌سازی تحصیلی یکی از متغیرهای تأثیرگذاری است که در سال‌های اخیر در روند یادگیری و میزان پیشرفت تحصیلی کرده جامعه بخصوص دانش‌آموزان اخلاص ایجاد کرده است خود ناتوان‌سازی تحصیلی به رفتارهایی اطلاق می‌شود که معمولاً دانش‌آموزان برای محفوظ نگاه داشتن خود از شکستی که در مدرسه آن‌ها را تهدید می‌کند بکار می‌گیرند (یوسف وند و همکاران، ۲۰۱۸).

پیشرفت فناوری اطلاعات و ارتباطات بر تمام جنبه‌های زندگی انسان‌ها تأثیر گذاشته است و روش‌های نوینی را در عرصه‌های مختلف به انسان عرضه کرده است. علاوه بر این سرعت تغییر و پیشرفت فناوری اطلاعات چنان است که جوامع در تلاش است تا در کوتاه‌ترین زمان، خود را با این تغییرات وفق دهد. با توجه به این که مهم‌ترین رکن هر جامعه نظام آموزشی آن است، آموزش نیز باید همگام و همسو با این تغییرات پیش رود و برای همگام شدن با آن نیاز به ابزارهایی متناسب با این سرعت سرسام‌آور است. در این راستا یادگیری سیار به‌عنوان مرحله جدیدی از توسعه یادگیری الکترونیکی در نظر گرفته شده است قابلیت‌های گسترده ابزارهای سیار و امکان‌پذیری شرایط یادگیری بدون توجه به زمان و مکان، آن را به ابزاری مهم در یادگیری مطرح کرده است (رضایی راد، ۲۰۱۳). آمارهای متفاوتی در کشور ایران حاکی از آن است که در آینده میزان رشد چشمگیری در همگرایی تلفن همراه و اینترنت خواهیم داشت. از این رو با توجه به تأثیرات چشمگیر تحولات در عرصه فناوری اطلاعاتی و ارتباطی بر روی جنبه‌های مختلف زندگی بشر از جمله نظام آموزش و یادگیری، علاوه بر بسترسازی مناسب و توسعه زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری توسط دولت، نیاز به ایجاد رضایت در یادگیرنده و یاد دهنده و حتی به شوق آوردن ایشان از کیفیت خدمات می‌باشد (بابایی، ۲۰۱۲). سطح دسترسی به امکانات آموزشی، منابع اطلاعاتی و شیوه‌های ارتباطی همانند بسیاری از عوامل اجتماعی و اقتصادی دیگر در مناطق شهری و روستایی کشورهای در حال توسعه با یکدیگر اختلافات چشمگیری دارد که فناوری‌های جدید از جمله فناوری سیار با ویژگی‌های منحصر به فرد و انعطاف‌پذیری بالای خود درصد رفع شکاف موجود است (کهندل، ۱۳۹۰). آموزش و پرورش در ۵۰ سال اخیر رشد قابل توجهی را تجربه کرده است و اکنون فرصت بی نظیری برای خلق یادگیری اثر بخش با استفاده از ابزار سیار را داراست (مانیان و همکاران، ۲۰۱۴). از نظر بسیاری از پژوهشگران استفاده از یادگیری سیار فرصت‌های جدیدی را در کلاس درس سنتی و یادگیری مادام العمر که در خارج از چارچوب مدرسه اتفاق می‌افتد، فراهم می‌کند (حیدر علی، ۱۳۸۰). تغییر و دگرگونی در افکار یکی از ملزومات تربیتی می‌باشد و یک عامل کلیدی برای تغییر آموزشی می‌باشد (اناری نژاد و همکاران، ۲۰۱۴). در رابطه با متغیرهای پژوهش حاضر در داخل و خارج کشور پژوهش‌های اندکی صورت گرفته است که حتی برخی از آن‌ها تنها یکی از متغیرهای تحقیق ما را مورد بررسی قرار داده‌اند؛ باین حال به برخی از آن‌ها در زیر اشاره می‌شود: یافته‌های پژوهش عسکری، میرانی سرگزی و فخیم پور (۲۰۲۰) نشان می‌دهد که هم والدین و هم معلمان آموزش‌های مکمل ارائه‌شده از شبکه‌ی آموزش به نام مدرسه تلویزیونی را مطلوب ارزیابی کرده و معتقدند که آموزش‌های ارائه‌شده در زمان بحران کووید-۱۹ و تعطیلی مدارس می‌تواند مطلوب باشد و بسیاری از عقب ماندگی‌های درسی و تحصیلی دانش‌آموزان را جبران می‌نماید. همان‌طور که در قسمت یافته‌های پژوهش اشاره شد والدین و معلمان معتقد هستند که برنامه‌های آموزشی مدرسه تلویزیونی به راحتی در دسترس قرار دارد و متناسب با سرفصل کتاب‌های درسی ارائه می‌شوند. در واقع آن‌ها معتقد هستند که آموزش‌های مدرسه تلویزیونی در طول بحران کووید-۱۹ اقدام مناسب و هوشمندانه‌ای بوده است.

نتایج پژوهش کریمی (۲۰۲۱) نشان داد که سبک فرزند پروری و خودناتوان سازی، قادر به توصیف همبستگی زیر مؤلفه‌های تعریف شده هستند؛ بنابراین با تقویت راهبردهای آموزشی خانواده در کنار توجه به راهکارهای سبک‌های فرزند پروری می‌توان

بهبود فعالیت‌های آموزشی را افزایش داد. همچنین نتایج پژوهش شعبانی فر نشان داد یادگیری سیار که از طریق فناوری‌های نوین انجام شده است تأثیر بسزایی در شکل‌گیری انگیزه داشته و می‌تواند بی‌انگیزگی دانش‌آموز از مدرسه را کاهش دهد.

نتایج پژوهش بهرام سری و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که بین خودناتوان‌سازی و حرمت خود ناپایدار و ترس از ارزیابی منفی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه منفی و معناداری وجود دارد؛ یعنی تغییر در خودناتوان‌سازی و حرمت خود ناپایدار و ترس از ارزیابی منفی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در خلاف جهت کاهش می‌یابد.

نتایج پژوهش خدادادی و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که بین سبک هویت اطلاعاتی، سردرگم با خودناتوان‌سازی تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین بین تعهد هویتی با خودناتوان‌سازی تحصیلی رابطه معکوس وجود داد؛ اما بین سبک هویت هنجاری با خودناتوان‌سازی رابطه معناداری وجود ندارد. یافته دیگر پژوهش نشان داد بین تاب‌آوری با خودناتوان‌سازی تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد. متغیر تاب‌آوری و سبک‌های هویت می‌توانند خودناتوان‌سازی نوجوانان دختر را تبیین و پیش‌بینی کنند؛ بنابراین، توجه به تاب‌آوری و سبک‌های هویت در کاهش خودناتوان‌سازی دانش‌آموزان حائز اهمیت می‌باشد.

نتایج پژوهش دیره و همکاران (۲۰۱۶) نشان‌دهنده پیش‌بینی انگیزش یادگیری توسط خودناتوان‌سازی تحصیلی بوده است. همچنین شخصیت روان رنجوری پیش‌بینی کننده معنی‌داری برای انگیزش یادگیری نبوده درحالی‌که اضطراب امتحان و خودناتوان‌سازی تحصیلی پیش‌بینی کننده معنی‌داری برای انگیزش یادگیری بوده است. یکی از مسائل مهم در آموزش و پرورش هر کشوری توجه به دلایل افت تحصیلی است سالانه تعداد زیادی از دانش‌آموزان به علت‌های گوناگون دچار شکست تحصیلی می‌شوند این شکست به صورت پیامدهای منفی و شکست در آینده و در نتیجه به کاهش انگیزه دانش‌آموزان منجر شده و سبب می‌شود آن‌ها خود را ناتوان ببینند و علاوه بر ایجاد احساس ناتوانی و ضعف در موارد بسیاری سبب تعمیم تجربه‌های ناموفق به دیگر موقعیت‌های زندگی می‌شود. با توجه به مسائل بیان شده این مسئله نمود پیدا می‌کند که شیوع کرونا و تعطیلی مدارس و همچنین مجازی شدن کلاس‌ها و کاهش روابط اجتماعی دانش‌آموزان؛ منجر به بی‌انگیزی و ناتوانی تحصیلی در دانش‌آموزان شده است در نتیجه تحقیق و پژوهش در این زمینه امری ضروری به نظر می‌رسد. از جمله اهداف آموزش و پرورش کسب دانش و مهارت‌های لازم برای تربیت دانش‌آموزان با انگیزه و توانمند است. این نظام‌ها در تلاش هستند در جهت آماده‌سازی افراد برای اشتغال، منابع خود را مورد استفاده بهینه قرار دهند؛ بنابراین آموزش و تربیت دانش‌آموزان از اهمیت زیادی برخوردار است، با شیوع ویروس کرونا آموزش الکترونیکی بیشتر از گذشته مورد توجه محققین قرار گرفت و در کشور ما به منظور ارتقاء کیفیت آموزش، استفاده از روش‌های جدید یادگیری به اجرا درآمده است. باید در نظر داشت که معرفی نقاط قوت و ضعف نظام آموزش الکترونیکی در کشور که می‌تواند اطلاعات ارزشمندی را برای مدیران و مسئولان نظام آموزش و پرورش و روانشناسان و محققین کشور فراهم آورد تا با اتخاذ سیاست‌های اصولی و بهره‌گیری از راهبردها و راهکارهای مناسب در زمینه بهبود و ارتقاء کیفیت برخی جنبه‌های نسبتاً مطلوب و رفع موانع و مشکلات آموزش الکترونیکی گام‌های اساسی برداشته شود؛ بنابراین توجه به نقش آموزش مجازی و یادگیری سیار بر خودناتوان‌سازی تحصیلی دانش‌آموزان در دوران شیوع کرونا امری ضروری به نظر می‌رسد. نتایج پژوهش حاضر به معلمان و روانشناسان کمک می‌کند که قبل از استفاده از ابزارهای نوین آموزشی؛ با تأثیر این ابزارها بر روح و روان دانش‌آموزان آشنا شوند همچنین کمک می‌کند

تا زمینه‌های لازم برای موفقیت اجرای این رویکردها در کلاس درس و سایر مؤسسات آموزشی را با توجه به عوامل تأثیرگذار تدارک نماید.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از حیث هدف کاربردی است و از نظر شیوه اجرا در زمره پژوهش‌های توصیفی از نوع همبستگی قرار می‌گیرد که بر تعیین رابطه میان متغیرها استوار است. از آن جهت که تحقیق حاضر به دنبال بررسی رابطه آموزش مجازی و یادگیری سیار بر خودناتوان‌سازی تحصیلی دانش‌آموزان در دوران شیوع کرونا است پس ماهیت توصیفی دارد. در این تحقیق برای گردآوری داده‌ها از روش پیمایشی استفاده شد و چون نتایج پژوهش می‌تواند راهنمایی برای استفاده آموزش و پرورش، دبیران، دانشجویان و دانش‌آموزان باشد؛ بنابراین بر اساس هدف در زمره تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد. جامعه آماری پژوهش حاضر تمامی دانش‌آموزان دختر و پسر شهرستان زابل می‌باشد. از بین ۴ منطقه این شهرستان، با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی، منطقه پشت آب به عنوان جامعه موردنظر تحقیق انتخاب شد. در سال تحصیلی ۱۴۰۰، تعداد کل جامعه دانش‌آموزان این منطقه ۱۰۰۰ نفر بود که نمونه مربوط به تحقیق از بین این تعداد افراد با روشی که در قسمت بعد شرح داده خواهد شد، انتخاب گردید. از جمله مواردی که در یک پژوهش علمی موردنیاز است دانستن حجم نمونه می‌باشد؛ تا بدان وسیله بتوان شروع به جمع‌آوری اطلاعات کرد. نمونه‌گیری و تعیین حجم نمونه روش‌های متفاوتی دارد، نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی از جمله روش‌های پرکاربرد نمونه‌گیری است. حجم نمونه نیز مبحثی است که باید با روش‌های آماری و علمی خاص محاسبه شود از آن جهت که حجم نمونه زیاد باعث هدر رفتن وقت و حجم نمونه کم باعث عدم اطمینان و پایین آمدن دقت در نتایج می‌شود بنابراین نمونه پژوهش حاضر با استفاده از جدول مورگان و با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده ۲۷۶ نفر تعیین شد.

ابزار گردآوری داده‌ها

یکی از ابزارهای جمع‌آوری داده در این پژوهش روش کتابخانه‌ای است. جهت بررسی ادبیات پژوهش به طور گسترده از مقالات، کتب و مجلات علمی لاتین و فارسی، پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری معتبر در سایت‌ها و کتابخانه‌ها، ژورنال‌های اینترنتی و منابع اطلاعاتی موجود استفاده شده است. از جمله ابزارهای رایج در تحقیقات و روشی مستقیم در جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه است؛ بنابراین ابزار دیگری که برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به آزمون فرضیه‌های پژوهش استفاده شد، پرسشنامه است که برای تهیه نمونه تحقیق از پرسشنامه زیر استفاده شده است:

الف) مقیاس خودناتوان‌سازی جونز و رودوال (۱۹۸۲): مقیاس خود ناتوان‌سازی (SHS) توسط جونز و رودوال برای اندازه‌گیری خودناتوان‌سازی تهیه و تنظیم شده است. این مقیاس مشتمل بر ۲۵ ماده است. پاسخ به پرسش‌ها در مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت از ۰ تا ۵ تنظیم شده است. همسانی درونی این مقیاس در سطح قابل قبولی است (آلفای ۰/۷۹) پایداری مقیاس با بازآزمایی طی یک ماه برقرار بود و همچنین داده‌های جمع‌آوری شده در نمونه‌های مختلف نشان‌دهنده روایی همگرا و واگرا است. در پژوهش نیکام و همکاران (۲۰۱۰) نیز اعتبار این مقیاس به روش همسانی درونی توسط پژوهشگران بررسی شد و ضریب آلفای کرونباخ

۰/۶۹ به دست آمد. روایی محتوایی هم توسط ۵ کارشناس مورد تأیید قرار گرفت. در این پژوهش همبستگی بالا و معنی دار عوامل، زیرمقیاس ها و نمره کل خود ناتوان سازی باعث نفس دهنده روایی توافقی مقیاس خود ناتوان سازی است. نتیجه به دست آمده با نظریه ها و پژوهش های انجام شده در مورد خودناتوان سازی، مبنی بر این که یکی از سازه های اصلی مرتبط با خود ناتوان سازی عزت نفس است، همخوانی داشت. نتیجه ای که مقیاس ۲۳ ماده ای خودناتوان سازی از روایی و پایایی بالایی برخوردار است و با توجه به این که خودناتوان سازی راهبردی رفتاری است که می تواند روی موفقیت فرد در موقعیت شغلی، تحصیلی و ارتباطی تأثیر منفی داشته باشد و با سازه های روان شناختی مانند عزت نفس، افسردگی، اضطراب، اهمال کاری و کمال گرایی نیز رابطه دارد. همچنین مقیاس خودناتوان سازی در تشخیص افراد خودناتوان ساز در موقعیت های مشاوره ای، درمانی، تربیتی و پژوهشی کاربرد دارد.

ب) پرسشنامه اشتیاق به یادگیری سیار: پرسشنامه اشتیاق به آموزش سیار توسط بهلوئی (۲۰۱۹) طراحی و اعتباریابی شده است، این پرسشنامه شامل ۴ گویه بسته پاسخ بر اساس طیف پنج درجه ای لیکرت می باشد، پرسشنامه توسط پژوهشگر در طول فرایند تحقیق اعتباریابی شده است. طیف مورد استفاده در پرسشنامه بر اساس طیف پنج گزینه ای لیکرت می باشد (شامل: کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) در جدول زیر نشان داده شده است. ضرایب پایایی پرسشنامه در پژوهش بهلوئی (۲۰۱۹) ۰/۷۲ به دست آمده است. پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش با توجه به محقق ساخته بودن نیازمند بررسی دقیق روایی و صوری محتوایی می باشد، بر این اساس برای استاد راهنما و اساتید گروه ارسال شد و روایی صوری و محتوایی پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت. بعد از بر اساس داده های حاصل از مطالعه مقدماتی (پایلوت) اقدام به انجام تحلیل عاملی تأییدی شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه در ادامه ارائه شده است.

جدول ۱. نتایج تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه

بار عاملی	ابعاد
۰/۶۴	سؤال اول
۰/۵۷	سؤال دوم
۰/۸۳	سؤال سوم
۰/۷۰	سؤال چهارم

ج) پرسشنامه آموزش مجازی: این پرسشنامه توسط وطن پرست و همکاران (۲۰۱۶) طراحی شده است و دارای ۲۰ سؤال بوده و هدف آن ارزیابی نگرش دانشجویان به آموزش مجازی (شناختی، احساسی، گرایش به عمل) است. طیف پاسخگویی آن از نوع لیکرت است. پرسشنامه فوق دارای سه بعد علاقه به کار کردن در محیط مجازی، اضطراب به کار کردن در محیط مجازی و اهمیت آموزش مجازی است. برای به دست آوردن امتیاز مربوط به هر بعد، مجموع امتیازات سؤالات مربوط به آن بعد را با هم جمع نماییم. برای به دست آوردن امتیاز کلی پرسشنامه، مجموع امتیازات همه سؤالات را با هم جمع کنید. در پژوهش وطن پرست و همکاران (۲۰۱۶) روایی صوری و محتوایی این پرسشنامه با استفاده از نظر اساتید و کارشناسان به تأیید رسیده است. برای سنجش پایایی آن از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده که مقدار آن ۰/۸۵ به دست آمد.

پس از جمع آوری پرسشنامه ها، داده ها با استفاده از نرم افزار Spss25 تحلیل شدند. ابتدا داده ها کدگذاری شده و سپس وارد نرم افزار Spss شدند پس از آن با استفاده از روش آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در بخش آمار توصیفی

از جدول‌های توزیع فراوانی و درصد، میانگین و واریانس استفاده شد و در بخش آمار استنباطی از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان استفاده می‌شوند.

یافته‌ها

جدول زیر ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه‌های آماری پژوهش به تفکیک جنسیت و مقطع تحصیلی را نشان می‌دهد.

جدول ۲. ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه‌های آماری پژوهش به تفکیک جنسیت و مقطع تحصیلی

رشته تحصیلی	پسر		دختر		کل	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
اول تا سوم ابتدایی	۶۰	۲۱/۶۶	۴۰	۱۴/۴۴	۲۷۷	۱۰۰٪
چهارم تا ششم ابتدایی	۱۰۰	۳۶/۱	۷۷	۲۷/۷۹		

بر اساس نتایج بیشترین میانگین مربوط به متغیر خودناتوان‌سازی تحصیلی (۸۹/۰۴۳) و کمترین میانگین مربوط به متغیر یادگیری سیار (۱۶) می‌باشد.

در این قسمت، با توجه به داده‌های حاصل از ابزار پژوهش ابتدا با استفاده از آزمون‌های کفایت حجم نمونه بارتلت و کلموگروف-اسمیرنوف فرض کفایت حجم نمونه و نرمال بودن متغیرهای پژوهش بررسی شده و بعدازآن با استفاده از آزمون‌های (همبستگی پیرسون، رگرسیون خطی چندگانه) فرضیه‌های پژوهش مورد آزمون و بررسی قرار گرفته شده است.

جدول ۳. آزمون کفایت حجم نمونه

شاخص کفایت نمونه توسط کایزر، مایر و اولکین		۰/۵۳۰
آزمون کرویت بارتلت	آزمون کای دو	۱۹/۷۹۴
	درجه آزادی	۳
	سطح معناداری	۰/۰۰۰

همان‌طور که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود، با توجه به اینکه مقدار χ^2 دو محاسبه شده از مقدار بحرانی جدول با درجه آزادی ۳ در سطح $p \leq \text{sig} = 0/000$ معناداری می‌باشد، پس نتایج حاکی از کفایت حجم نمونه است.

جدول ۴. ضریب همبستگی بین آموزش مجازی و خودناتوان‌سازی تحصیلی

		خود ناتوان‌سازی	آموزش مجازی
خود ناتوان‌سازی	همبستگی پیرسون	۱	۰/۲۳۲
	سطح معناداری		۰/۰۰۰
	نمونه	۲۷۶	۲۷۶
آموزش مجازی	همبستگی پیرسون	۰/۲۳۲	۱
	سطح معناداری	۰/۰۰۰	
	نمونه	۲۷۶	۰/۲۷۶

همان‌گونه که مشاهده می‌کنید ماتریس همبستگی برای این دو متغیر در جدول ۴ ارائه شده است. با توجه به شکل فوق، میزان همبستگی بین دو متغیر خودناتوان‌سازی تحصیلی دانش‌آموزان و آموزش مجازی برابر با ۰/۲۳۲ به دست آمده که این مقدار با توجه سطح آماري؛ معنادار نیز می‌باشد. پس بین خودناتوان‌سازی تحصیلی دانش‌آموزان و آموزش مجازی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد شدت این رابطه در حد بسیار قوی است.

جدول ۵. ضرایب تحلیل رگرسیون خطی چندگانه بین آموزش مجازی و خودناتوان سازی تحصیلی

مدل		ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد شده	t	سطح معناداری
		B	Std. Error	Beta		
۱	ثابت	۶۸/۴۲۵	۵/۲۸۹		۱۲/۳۸/۵۱	۰/۰۰۰
	آموزش مجازی	۰/۳۱۸	۰/۰۸۱	۰/۲۳۲	۳/۹۵۱	۰/۰۰۰

در جدول فوق ضرایب مدل رگرسیون خطی چندگانه برای بررسی معناداری تأثیر هریک از متغیرهای پیش بین (آموزش مجازی) بر متغیر ملاک (خود ناتوان سازی تحصیلی) آورده شده است. با توجه به سطوح معناداری به دست آمده، نتیجه گرفته می شود که آموزش مجازی قدرت پیش بینی خودناتوان سازی تحصیلی را دارد ($P \leq 0/05$).

جدول ۶. ضریب همبستگی بین یادگیری سیار و خودناتوان سازی تحصیلی

		خود ناتوان سازی	آموزش مجازی
یادگیری سیار	همبستگی پیرسون	۱	۰/۰۸۲
	سطح معناداری		۰/۱۷۶
	نمونه	۲۷۶	۲۷۶
خودناتوان سازی	همبستگی پیرسون	۰/۰۸۲	۱
	سطح معناداری	۰/۱۷۶	
	نمونه	۲۷۶	۰/۲۷۶

بر اساس جدول فوق همان گونه که مشاهده می کنید ماتریس همبستگی برای این دو متغیر خود ناتوان سازی تحصیلی و یادگیری سیار ارائه شده است. با توجه به شکل فوق، میزان همبستگی بین این دو متغیر برابر با ۰/۰۸۲ به دست آمده که این مقدار با توجه سطح آماري معنادار نمی باشد ($P=0/176$)؛ بنابراین نتیجه می گیریم که بین خودناتوان سازی تحصیلی دانش آموزان و یادگیری سیار رابطه معناداری وجود ندارد، شدت این رابطه بسیار قوی است.

جدول ۶. ضرایب تحلیل رگرسیون خطی چندگانه بین یادگیری سیار و خودناتوان سازی تحصیلی

مدل		ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد شده	t	سطح معناداری
		B	Std. Error	Beta		
۱	ثابت	۸۲/۰۴۴	۵/۲۳۷		۱۵/۶۶۶	۰/۰۰۰
	یادگیری سیار	۰/۴۳۸	۰/۳۲۳	۰/۰۸۲	۱/۳۵۶	۰/۱۷۶

در جدول (۶)، ضرایب مدل رگرسیون خطی چندگانه برای بررسی معناداری تأثیر هریک از متغیرهای پیش بین (یادگیری سیار) بر متغیر ملاک (خود ناتوان سازی تحصیلی) آورده شده است. با توجه به سطوح معناداری به دست آمده، نتیجه گرفته می شود که یادگیری سیار قدرت پیش بینی خود ناتوان سازی تحصیلی را ندارد ($P > 0/05$).

بحث و نتیجه گیری

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی رابطه آموزش مجازی و یادگیری سیار بر خودناتوان سازی تحصیلی دانش آموزان در دوران شیوع کرونا بود. نتایج تحلیل داده ها حاکی از آن بود که بین خودناتوان سازی تحصیلی دانش آموزان و آموزش مجازی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد شدت این رابطه در حد بسیار قوی است و آموزش مجازی قدرت پیش بینی خودناتوان سازی تحصیلی را دارد ($P \leq 0/05$). همچنین بین خودناتوان سازی تحصیلی دانش آموزان و یادگیری سیار رابطه معناداری وجود ندارد، شدت این رابطه بسیار قوی است و یادگیری سیار قدرت پیش بینی خود ناتوان سازی تحصیلی را ندارد ($P > 0/05$). ادراک از محیط یادگیری بر

خوش‌بینی تحصیلی اثر مثبت و معناداری دارد. همچنین ارتباط خوش‌بینی تحصیلی با خودناتوان‌سازی تحصیلی منفی و معنادار و ارتباط تعلل‌ورزی تحصیلی با خودناتوان‌سازی تحصیلی مثبت و معنادار است. خودناتوان‌سازی، راهبردی است که دانش‌آموز آن را برای توجیه عدم موفقیت خود به کار می‌گیرد تا ارزش خود را حفظ کند (بهرامی و همکاران، ۲۰۲۰). زمانی که دانش‌آموزان بفهمند معلم به کلاس و یادگیری آن‌ها اهمیت می‌دهد گرایش‌شان به تعویق انداختن وظایف کاهش می‌یابد. همچنین در کلاس‌هایی که ساختار آن به گونه‌ای است که معلمان به یادگیری و فهم مطالب درسی تأکید می‌کنند و به‌طور مداوم از مطالب درسی امتحان گرفته می‌شود فراگیران تلاش می‌کنند؛ بهانه و تعلل را کنار نهاده و برای یادگیری کوشش کنند (سلمانی و همکاران، ۲۰۱۷)؛ بنابراین اگر باورهای خوش‌بینانه را در فراگیران افزایش دهیم سطح خودناتوان‌سازی در آن‌ها کاهش می‌یابد (دامپور و همکاران، ۲۰۱۸).

یافته‌های این پژوهش با تحقیق بهرامسری و همکاران (۲۰۲۰)، شیرانی و همکاران (۲۰۱۹)، شعبانی فر (۲۰۲۱)، عسکری و همکاران (۲۰۲۰)، نجفی و همکاران (۲۰۱۷)، بهرامی و همکاران (۲۰۲۰)، کرمی (۲۰۲۱)، خدادی و همکاران (۲۰۲۰)، رضایی راد و همکاران (۲۰۲۰) و دیره و همکاران (۲۱۶) رابطه همسویی دارد.

بنابراین در تبیین یافته‌های فوق می‌توان چنین بیان کرد که دانش‌آموزانی که گرایش بیشتری به خودناتوان‌سازی تحصیلی دارند در نتیجه تمایل کمتری به شرکت در کلاس درس نشان می‌دهند بنابراین این دانش‌آموزان برای سرگرم شدن به محیط خارج از کلاس درس روی می‌آورند و در نتیجه با افت تحصیلی شدیدی روبه‌رو می‌شوند. به‌طور کلی بسیاری از دانش‌آموزان برای جلوگیری از سرزنش اطرافیان به خودناتوان‌سازی تحصیلی روی می‌آورند. برای ایجاد یک محیط یاددهی-یادگیری مجازی جذاب لازم است که برنامه‌های درسی هدفمند و متناسب با نیاز تحصیلی دانش‌آموزان و جذاب ارائه شود و جو کلاس منجر به ایجاد آرامش در دانش‌آموزان شود. یادگیری نیازمند آموزش با کیفیت و به‌دوراز اجبار است. شیوع ویروس کرونا، تغییر و تحول را بر همه حوزه‌ها و عرصه‌های زندگی اجتماعی تحمیل کرد و آموزش و پرورش را به سوی آموزش‌های مجازی سوق داد. خودناتوان‌سازی تحصیلی زمانی اتفاق می‌افتد که فاصله بین استعدادهای بالقوه و بالفعل فرد زیاد شود که این موضوع مهم یکی از نتایج منفی شیوع ویروس کرونا و آموزش به سبک فضای مجازی است. نبود ارتباط چهره به چهره معلم و دانش‌آموز، بیسوادی برخی والدین و ناتوانی آن‌ها در هدایت تحصیلی فرزندان و رفع اشکالات درسی آن‌ها، مشغله فراوان برخی والدین در پی خسارات اقتصادی و معیشتی ناشی از شیوع ویروس کرونا، بی‌توجهی دانش‌آموزان به آموزش‌ها، سرگرم شدن دانش‌آموزان در دنیای مجازی و کاهش ساعات درسی در بستر فضای مجازی، فراق طولانی آنان در خانه و انجام ندادن تکالیف و عدم تلاش برای رفع اشکالات درسی را می‌توان از جمله دلایل اصلی خودناتوان‌سازی تحصیلی دانش‌آموزان نام برد. شیوه‌های تدریس مجازی باعث شده که والدین به‌ویژه آن‌ها که شاغل هستند، به دلیل فشارهای ناشی از کار و امور روزمره و مشکلات زندگی توان رسیدگی کافی و همراهی با دانش‌آموز را نداشته باشند و نتوانند فرزندان‌شان را کنترل کنند که این موضوع چالش‌هایی از جمله خودناتوان‌سازی تحصیلی دانش‌آموزان را در پی داشت؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود معلمان و عوامل تعلیم و تربیت در مدرسه محیطی سازنده برای دانش‌آموزان فراهم آورند مثلاً با ایجاد جوی متعامل و متنوع و چالش‌برانگیز و با ارائه فعالیت‌های جذاب به ارتقاء توانمندی دانش‌آموزان کمک کنند. از جمله محدودیت‌های

پژوهش حاضر نبودن محتوای علمی کافی حول محور متغیرهای پژوهش، عدم همکاری برخی از مدارس در اجرای پرسشنامه و محدودیت در تعمیم‌پذیری نتایج این پژوهش می‌باشد.

منابع

- Anarinejad, A., Mohammadi, M., (2014). Practical indicators of e-learning evaluation in Iranian higher education, *University Journal of E-learning (Media)*, (1) 16, 1-10.
- Askari, M., Mirani Sargazi, N., Fakhimpour, M., (2020). A Study of the Performance of the School of Television Education Network during School Holidays Due to Covid's Disease_ From the Perspective of Parents and Primary Teachers, *Sixth National Conference on Humanities and Management Studies*.
- Babaei, M. (2012). Evaluation of Mobile Learning Admission in Iranian Universities, Master Thesis, Shiraz University, Faculty of Engineering.
- Bahrami, F, Amiri, M. (2020). The role of quality of educational environment in academic self-disability through mediation of academic procrastination and academic optimism. *Journal of Educational Psychology Studies*, 17 (39), 52-23.
- Bahramsari, S., Mohammadi Naeini, M., (2020). The study of the relationship between self-disability and unstable self-esteem and fear of negative evaluation with students' academic achievement, the second scientific conference on psychology, counseling, educational sciences and social sciences and humanities.
- Bohlooli, M., (2019). The study of the desire of students and graduates of Master of Educational Technology in the use of mobile education, Master Thesis of Educational Technology, Islamic Azad University, Shiraz Branch.
- Chen, S., Yang, J., Yang, W., Wang, C., & Bärnighausen, T. (2020). COVID-19 control in China during mass population movements at New Year. *The Lancet*, 395(10226), 764-766.
- Chippis, J., Brysiewicz, P., & Mars, M. (2012). A systematic review of the effectiveness of videoconference-based tele-education for medical and nursing education. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 9(2), 78-87.
- Dampur, AS., Yusufvand, M, Rajabi, H. (2018). The role of academic optimism and metacognitive beliefs in predicting academic self-disability. *Journal of Psychological Studies Educational*, 3(208), 1-10.
- Dastour, M, (2012). Evaluation of the effectiveness of educational programs of Sima Education Network on the audience (a case study of Payame Noor University students). *Radio and Television Quarterly*, 8 (19), 142-166.
- Deireh, A., Dehghani, Y. Khodabakhshi Sourshajani, N. (2016). A study of the relationship between academic self-disability, neurotic personality traits and test anxiety on learning motivation of high school students in Karaj, *First International Conference on Psychology and Social Sciences*, Tehran.
- Eliasson, J. (2013). Tools for Designing Mobile Interaction with the Physical Environment in Outdoor Lessons, *International Journal of Handheld computing Research*, 3(2), 26-43.
- Guangmingnet. (2020) Economic impact of new coronary pneumonia and policy suggestions. https://theory.gmw.cn/2020-02/10/content_33541497.htm, 02-10/2020-03-11.
- Jones, E.E., Rhodewalt, F. (1982). The self – handicapping scale. UK: Princeton university.

- Karami, J., Lorestani, S., (2021), The relationship between academic self-disability and parenting style in students of Kermanshah, Fifth International Congress of Psychic Sciences and Education, Tehran.
- Khajeh Nouri, A., Akbari, S., Rahimzadeh, M., (2020). The relationship between academic optimism and achievement motivation with responsibility, Sixth International Conference on School Psychology, Tehran.
- Khodadadi Sangdeh, J., Rezaei Ahvanavi, M., Rasouli Taher, N. (2020). Predicting academic self-disability based on resilience and identity styles. *School Psychology*, 9 (3), 68-82.
- Manian, A., Sohrabi, B., Mortazavi, A. (2014). Investigating the effective factors on the acceptance of mobile learning, *Journal of Scientific-Research Executive Management*, (12) 6, 131 - 154.
- Mearaji, M., (2020), Predicting academic self-disability based on fear of negative evaluation and metacognitive beliefs with respect to the mediating role of cognitive emotion regulation, 7th International Conference on Psychology, Educational Sciences and Lifestyle.
- Najafi, A, Rahmanifar, J, Tanhaye Rashvanloo, F. (2017). Academic self-esteem, self-disability and academic burnout in students, Sixth Congress of the Iranian Psychological Association, Tehran.
- Niknam, M., Hosseinian, S. Yazdi, S.M., (2010). The Relationship between Perfectionist Beliefs and Self-Empowering Behaviors in Students of Behavioral Sciences Center, 7 (2), 10-1.
- Rezaei Rad, M, Naseri, A. (2020). The effect of mobile learning-based education on students' self-efficacy, self-control, self-regulation and academic performance. *Journal of Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 10 (3 (39 consecutive)), 125-144.
- Rezaei Rad, M. (2013). Identifying and prioritizing the effective factors in applying mobile learning in higher education, *Journal of Modern Educational Approaches*, University of Isfahan, (2) 8, 112-93.
- Salmani, M., Khamesan, A., Asadi Younesi, M.R., (2017). The mediating role of motivational beliefs in the perception of classroom atmosphere and students' procrastination. *Quarterly, Educational Psychology*, (49) 19, 117-193.
- Sheibanifar, R. (2021). Teaching mobile learning and its effect on coronary apathy (how I got Saman interested in learning). *Educational Research*, 7 (26), 74-84.
- Shirani, Z., Abdollahzadeh Ghomshi, and, (2019), The relationship between emotional dysphoria components and academic self-disability in students with parents with special diseases, Fifth National Conference on Humanities and Psychological Studies, Tehran.
- Uysal, A., & Lu, Q. (2010). Self-handicapping and pain catastrophizing. *Personality and Individual Differences*, 49, 502-505.
- Vatanparast, M, Royani, Z, Ghasemi, H, (2016), A Survey of Nursing Students' Attitudes Towards Virtual Education in 2009, *Journal of Nursing Education*, Volume 5, Number 1, April and May 1995, 53-61.
- Yousefvand, M., Zarei, P., (2018), Predicting Students' Academic Disability Based on Anxiety Coping Styles, 12th National Congress of Pioneers of Progress, Tehran.
- Zhou, L., Wu, S., Zhou, M., & Li, F. (2020). 'School's Out, But Class' On', The Largest Online Education in the World Today: Taking China's Practical Exploration During The COVID-19 Epidemic Prevention and Control As an Example. But Class' On', The Largest Online Education in the World Today: Taking China's Practical Exploration During The COVID-19 Epidemic Prevention and Control As an Example (March 15, 2020).